

SAKSFRAMLEGG

Formannskapet
Hovedkomiteen for miljø- og arealforvaltning

Arkivsaksnr.: 08/1662-12

Arkiv: D41

GRAVPLASSER I RINGERIKE KOMMUNE - UTREDNING

Forslag til vedtak:

1. Utredningen om gravplasser i Ringerike kommune tas med som et innspill til arbeidet med revisjon av kommuneplanens arealdel, samt annet arbeid i forbindelse med forvaltning av Ringerikes gravplasser.
2. Gravplassene betraktes som en del av lokalsamfunna. Det er ønskelig å opprettholde dagens desentraliserte struktur og utvide der det er behov. Det skal ikke være sentralgravplass.
3. Ringerike kirkelige fellesråd ønsker at det opparbeides en livssynsnøytral gravplass på Ringerike. Ut fra anleggs- og driftsøkonomiske hensyn vil ikke kommunen gå inn for dette nå.
4. Det tas sikte på å avskaffe kremasjonsavgiften.
5. Kommunen anbefaler at fellesrådet utarbeider en bevaringsplan for gravplassene i Ringerike.

Sammendrag

Rådmannen har i samarbeid med Ringerike kirkelige fellesråd v/kirkevergen utarbeida ei utredning om gravplasser i Ringerike kommune. Formålet med utredninga er å kartlegge dagens situasjon for å få oversikt over hvor behovene er. Dette vil videre brukes som et grunnlag for kommunens og fellesrådets arbeid med gravplasser. Utredninga har tre hovedtemaer: utvidelser/utnyttelse, tro- og livssynsamfunn og bevaringsplan.

Beskrivelse av saken

Bakgrunn for utredninga

Det er et offentlig ansvar å sørge for at alle innbyggere får en verdig gravplass, og at hensynet til tro/livssyn blir ivaretatt. Dette ansvaret er delt mellom kommunen og fellesrådet. Ansvarsfordelinga er nærmere beskrevet under *Juridiske forhold*.

Utvidelser/utnyttelse

Utredninga ser på behov og muligheter for utvidelser ved de eksisterende gravplassene i kommunen, samt muligheter for bedre utnyttelse av gravplassene. De fleste gravplassene har tilstrekkelig plass for å dekke sitt sokn, med noen unntak:

- Hønefoss har behov for mer areal, spesielt til doble kistegraver.
- Norderhov har behov for nye urnegraver.
- Tyristrand har behov for kistegraver.
- Hval er tom for urnegraver.

Tro- og livssynsamfunn og tilrettelagte graver

Ny gravferdslov som trådte i kraft 01.01.12 fastslår i § 1 at *Gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn*. Behovet for særskilt tilrettelagte graver kan også være aktuelt for andre livssynsmessige og religiøse minoriteter, men tallmessig og i praksis dreier det seg i hovedsak om muslimer. Antall innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre i Ringerike har økt betydelig fra 1970 og fram til i dag. En stor andel av disse er muslimer, og har et spesielt behov for tilrettelegging av graver. Muslimske graver må være orientert mot Mekka, og bør derfor samles i egne felt da kristne graver tradisjonelt er orientert øst-vest.

Fram til i dag har de fleste muslimer blitt gravlagt utenfor kommunen, enten i andre kommuner eller i hjemlandet. Dette er i ferd med å endre seg etter hvert som andre- og tredjegerasjons innvandrere blir eldre. I tillegg har Oslo kommune stengt for gravlegging av utenbysboende muslimer.

Med bakgrunn i dette vedtok Hovedkomiteen for miljø og arealforvaltning (HMA) og Ringerike kirkelige fellelråd i 2012 å etablere et muslimsk gravfelt innenfor Norderhov og Ask sokns eiendom på Ask kirkegård. Tiltaket ble nabovarsla i november 2012, og vil videre bli behandla ved byggesakskontoret i kommunen og i HMA. Kirkegårdsplan må videre godkjennes av Tunsberg bispedømme.

HMA behandla sak om muslimsk gravfelt 12.03.12, sak 38/12. Det ble gjort følgende vedtak:

1. *Hovedkomiteen for miljø- og arealforvaltning slutter seg til vedtak i Ringerike kirkelige fellelråd 30.11.11, sak 76/2011, om at det etableres muslimsk gravfelt innenfor Norderhov og Ask sokns eiendom på Ask kirkegård.*
2. *Vedtaket betraktes som en kortsiktig løsning for muslimske graver i Ringerike.*
3. *En langsiktig løsning for muslimske graver vil vurderes helhetlig i den overordna gravplassutredninga som skal gjennomføres.*

I gravplassutredninga anbefales det at mulighet og behov for å etablere eget muslimsk felt blir vurdert nærmere ved utvidelse/endring av eksisterende gravplasser. Dette er i tråd med prinsippet om lokale gravplasser, samt Islamsk Råd Norge sitt ønske om integrering (jf. uttalelse datert 19.09.11). Også ut fra driftsmessige årsaker er det hensiktsmessig å legge muslimske felt i tilknytning til eksisterende gravplasser.

Fellelrådet skal årlig innkalle tros- og livssynsamfunn som er virksomme i Ringerike til et møte for å drøfte hvordan deres behov ved gravferd kan ivaretas, jf. gravferdsloven § 23, 3. ledd. Det er så langt avholdt tre slike møter i Ringerike, hvor også representanter fra kommunen har deltatt.

Bevaringsplan

Utredninga inneholder starten på en bevaringsplan for dagens gravplasser. Målet er å få en oversikt over verdifulle gravminner, for å kunne ta vare på et representativt utvalg av disse, samt å kunne frigi graver til gjenbruk. Hjemmelen for bevaringsplan er forskrift til lov om kirkegårder, kremasjon og gravferd § 27. Her står det at *kirkelig fellesråd kan vedta at områder av kirkegården eller enkeltgraver med gravminner og annet utstyr skal bevares*. Bevaringsplan er altså fellesrådet sitt ansvar.

Forholdet til overordnede planer

I kommuneplanens arealdel vedtatt 30.08.07 er det vist utvidelsesområder for enkelte av gravplassene i kommunen. I den forestående kommuneplanrevisjonen er det behov for å se nærmere på disse områdene, og om det er behov for å sette av ytterligere arealer til utvidelser. Videre må det startes opp reguleringsplaner for de gravplassene hvor behovet for utvidelse er størst.

Juridiske forhold

Roller og ansvar

- Ringerike kirkelig fellesråd er gravferdsmyndighet og forvaltningsorgan for gravplasser. Fellesrådet er ansvarlig for anlegg, drift og forvaltning av gravplasser, iht. kirke-loven § 14. Denne oppgaven skal de ivareta på vegne av alle innbyggerne i kommunen, uansett livssyn og tro. Kommunen er representert med en representant i fellesrådet, iht. kirke-loven § 12 b.
- Ringerike kommune er planmyndighet etter plan- og bygningsloven, og har økonomisk ansvar etter kirke-loven. Kommunen skal stille tilstrekkelige arealer til rådighet, og det skal til enhver tid være ledige graver for minst 3 % av kommunens befolkning, jf. gravferdsloven § 2. Disse skal være ferdig opparbeida. Dersom en utvidelse krever reguleringsplan vil dette bli politisk behandla i kommunen. Utgifter til anlegg, drift og forvaltning av gravplasser utredes av kommunen etter budsjettforslag fra fellesrådet (gravferdsloven § 3 andre ledd).

Gravferdsloven

De viktigste prinsippene som ligger til grunn for dagens lovverk er:

- Alle statsborgere har rett til fri grav i kommunen de er bosatt i.
- Soknet eier gravplassene.
- Fellesrådet har ansvar for bygging, drift og vedlikehold av gravplasser og kirkebygg.
- Kommunen har det økonomiske ansvaret og skal sikre tilstrekkelige arealer.

Ny gravferdslov trådte i kraft 01.01.12. Hovedinnholdet i endringene i gravferdsloven:

- Ny faneparagraf tydeliggjør at gravlegging skal skje med respekt for den enkeltes religion eller livssyn.
- Muligheten for gravlegging i særskilt tilrettelagt grav med bakgrunn i en religiøs eller livssynsmessig begrunnelse styrkes.
- Tros- og livssynssamfunn likestilles når det gjelder å gjennomføre seremonier ved åpning av ny gravplass eller gravfelt. Begrepet vigsling er tatt ut av loven.
- Gravferdslovens tittel og begrepsbruk gjøres livssynsnøytral.
- Det skal etableres et kontaktforum om gravferd for tros- og livssynssamfunn i den enkelte kommune.

Behov for informasjon og høringer

Utkast til utredning om gravplasser i Ringerike kommune ble sendt på ei begrensa høring i perioden 17.10.12 – 05.11.12. Utredninga ble sendt til interne i Ringerike kommune, Ringerike kirkelige fellesråd, menighetsråd og ulike trossamfunn. Det kom 5 uttalelser til utredninga, og med bakgrunn i disse er det gjort noen endringer og tillegg i utredninga. Uttalelsene er oppsummert og kommentert i vedlegg 2.

Det vidare arbeidet med utvidelser av dagens gravplasser og eventuelt opprettelse av nye gravplasser vil følge ordinære planprosesser etter plan- og bygningsloven. Her vil krav til informasjon og medvirkning bli ivaretatt i tråd med gjeldende lovverk.

Rådmannens vurdering

Gravplasser - en del av lokalsamfunna

Rådmannen betrakter gravplassene som en del av lokalsamfunna. Det er en allmenn oppfatning at man bør få muligheten til å gravlegges nær bostedet. Det er ønskelig å opprettholde dagens desentraliserte struktur og utvide der det er behov. Med bakgrunn i dette er det ikke ønskelig med sentralgravplass. Kommunen har oppfylt kravet om ledige graver for 3% av befolkninga.

Livssynsnøytral gravplass

Ringerike kirkelige fellesråd behandla utredninga i møte 30.10.12, sak Rkif 79/2012, og hadde følgende kommentar til høringsrapporten:

Det bør opparbeides en livssynsnøytral gravplass på Ringerike. Ikke en sentralkirkegård, men en gravplass som ikke er lokalisert ved en kirke.

Etablering av en ny gravplass vil være svært kostbart. Dersom det skal opprettes en helt ny gravplass må det gjøres en vurdering av alternative lokaliseringer, det må reguleres og erverves grunn samt at arealene må opparbeides. Dette er både tid- og kostnadskrevende. I den økonomiske situasjonen kommunen er i, anbefaler ikke rådmannen å sette i gang en slik prosess. I tillegg vil en ekstra gravplass i tillegg til dagens 11 gi økte driftsutgifter. Med bakgrunn i dette vil ikke rådmannen anbefale at det etableres en egen livssynsnøytral gravplass.

Rådmannen anbefaler at det legges til rette for muslimske graver ved flere av kommunens gravplasser. Mulighet og behov for dette bør vurderes for hver enkelt gravplass når det skal gjøres endringer/utvidelser. De bynære gravplassene Ask, Haug og Hval prioriteres. Dette med bakgrunn i at det bor flest muslimer i de bynære områdene.

Kremasjonsavgift

Urnegraver er mer arealeffektivt enn kistegraver, og koster om lag halvparten så mye å etablere. Gravferdsloven gir hjemmel for å ta avgift for kremasjon. Kremasjonsavgift ble innført i Ringerike i 1998 og er i 2012 på 1350,-. Etter innføringa har antall kistebegravelser økt. Det er ikke anledning til å ta avgift for kistebegravelse. Det bør gjøres tiltak for å få flere til å velge kremasjon og minnelund/urnelund. Å avskaffe kremasjonsavgiften kan bidra til at flere velger kremasjon. I tillegg bør det informeres om at Ringerike har tilbud om både navna og anonyt minnelund.

Bevaringsplan

Rådmannen anbefaler at fellesrådet utreder bevaringsverdi for gravminner, og utarbeider en bevaringsplan for gravplassene i Ringerike. Dette kan bidra til å frigjøre graver til bruk.

Samla vurdering

Rådmannen anser at utredninga om gravplasser vil være et nyttig innspill til arbeidet med revisjon av kommuneplanens arealdel, samt annet arbeid i forbindelse med forvaltning av Ringerikes gravplasser.

Saksdokumenter

Trykte

1. Gravplasser i Ringerike kommune, utredning datert 07.12.12
2. Oppsummering av uttalelser til begrensa høring av utredning datert 08.01.13

Utrykte

3. Uttalelser fra begrensa høring av utkast til utredning
 - a. Al Khidmat begravelserbyrå, 01.11.12
 - b. Den norske kirkes rådgiver i gravplassaker, 06.11.12
 - c. Filadelfia Hønefoss, 05.11.12
 - d. Ringerike kirkelige fellesråd, 06.11.12
 - e. Tunsberg bispedømmeråd, 08.11.12
4. Gravferdslov
5. Forskrift til gravferdslov
6. Kirkeloven
7. Kommuneplan for Ringerike
8. Vedtekter for kirkegårdene i Ringerike kommune

Ved behov for utrykte vedlegg, kontakt saksbehandler.

Ringerike kommune, 08.01.13

Wenche Grinderud
Rådmann

Enhetsleder: Gunnar Hallsteinsen

Avdelingsleder areal – og byplankontoret: Grethe Tollefsen

Saksbehandler: Guro Skinnes